

Noter

Side 3, linje 1-2: “Det politiske Møde i Storehedinge”, *Berlingske Tidende*, 24. januar 1887.

Side 3, linje 28-29: Carl Ingeman-Petersen, *En Redegjørelse i Anledning af Interpellationen i Storehedinge* (København 1887).

Side 6, linje 17: “En Episode under Valget i Storehedinge”, *Østsjællands Folkeblad*, 31. januar 1887.

Side 7, linje 10: “En Provisorie-Kirkes Indvielse”, *Demokraten*, 7. februar 1887.

Side 7, linje 19: “En Provisorie-Kirkes Indvielse.”

Side 7, linje 35: “Affæren Scavenius”, *Politiken*, 12. februar 1887.

Side 8, linje 9: “Affæren Scavenius”. Lederen henviste til en tidligere kultusminister, J.C.H. Fischer (1814-1885), som levede i et uægteskabeligt forhold under sin embedsperiode. Forholdet fik ingen konsekvenser for ministeren, men bidrog blot til hans image som fritænker.

Side 9, linje 10: “En Præst Om Scavenius”, *Social-Demokraten*, 26. februar 1887; Lars Andersen, *Scavenius-affæren. En historie om privatliv, politik og moral i 1800-tallets København*, (Aalborg: Aalborg Universitetsforlag 2013), 48 ff.

Side 9, linje 16: Sigurd Rambusch, *Jakob Scavenius. En moderne politiker i det gamle Højre*, Skrifter udgivet af Jyske Selskab for Historie 45 (Viborg: Universitetsforlaget i Aarhus 1988), 189.

Side 11, linje 18: Ingeman-Petersen, *En Redegjørelse*, 4.

Side 11, linje 21: Ingeman-Petersen, *En Redegjørelse*, 4–5.

Side 11, linje 26: Ingeman-Petersen, *En Redegjørelse*, 5.

Side 14, linje 16: Andersen, *Scavenius-Affæren*.

Side 19, linje 30: Geir Gulliksen, *Poetokrati* (Oslo: Spartacus, 2003).

Side 20, linje 16: Hans Hertel, “Det stadig moderne gennembrud”, i *Det stadig moderne gennembrud: Georg Brandes og hans tid, set fra det 21. århundrede*, red.: Hans Hertel (Gyldendals Bogklubber 2004), 42.

Side 20, linje 29: Hans Hertel, red., *Det stadig moderne gennembrud: Georg Brandes og hans tid, set fra det 21. århundrede* (Gyldendals Bogklubber, 2004), 42–3; Lützen, Karin, *Byen tæmmes – Kernefamilie, sociale reformer og velgørenhed* (København: Hans Reitzels Forlag, 1998), 72-73.

Side 24, linje 6: “Sæd,” *Salmonsens Konversationsleksikon* (København: J. H. Schultz Forlagsboghandel 1927).

Side 24, linje 12: “Sædelighed,” *Ordbog over Det Danske Sprog*, <http://ordnet.dk/ods/ordbog?query=s%C3%A6delighed> (senest tilgået 17. september 2018).

Side 25, linje 26: Justitsministeriet. (1866). *Almindelig Borgerlig Straffelov af 10. februar 1866*. København.

Side 26, linje 9: Elizabeth Blackwell, *Vore Sønners og Døttres sædelige Opdragelse, Tanker til Overvejelse for Forældre* (København: G. E. C. Gad 1883), 115–116.

Side 26, linje 18: Blackwell, *Vore Sønners og Døttres sædelige Opdragelse*, 116.

Side 26, linje 22: Blackwell, *Vore Sønners og Døttres sædelige Opdragelse*, 116.

Side 27, linje 17: Merete Bøge Pedersen, “Inden for ægteskab – Uden for ægteskab: Statslige og videnskabelige redskaber til kontrol med prostitution og seksualitet i det 19. århundrede,” *Den Jyske Historiker* 2002, nr. 98/99 (2002): 158 ff.

Side 27, linje 33: I fri oversættelse efter William Acton, *The Functions and Disorders of the Reproductive Organs in Childhood, Youth, Adult Age, and Advanced Life Considered in Their Physiological, Social, and Moral Relations*, 5th ed. (Lindsay & Blakiston, 1875), 74.

Side 29, linje 2: Frantz Howitz, *Bidrag til en Sundhedslære for Kvinder* (København: Jacob Lunds Boghandel, 1892); Berl Kutchinsky, red., *Seksualitet – En moderne opfindelse. Om seksualitetshistorien*, vol. 8, Nordisk Sexologi 1 (København: Dansk Psykologisk Forlag 1990).

Side 30, linje 10: P. P. F. Mourier, *Om Prostitutionslovgivningen*, Særtryk af Maanedssblad udgivet af Forening imod Lovbeskyttelse for Usædelighed (København 1884), 25.

Side 30, linje 23: Howitz, *Bidrag til en Sundhedslære for Kvinder*, 34 ff. Kutchinsky, *Seksualitet – En Moderne Opfindelse*, 8:25.

Side 30, linje 29: Acton, *The Functions and Disorders of the Reproductive Organs*, 163; Pedersen, “Inden for ægteskab – Uden for ægteskab”, 160-162.

Side 32, linje 1: Orion, *Affæren Ingeman-Petersen* (København: M. F. Blauenfeldts Forlag 1887), 4.

Side 32, linje 12: Lützen, Karin, *Byen Tæmmes*, 219 ff. Pedersen, “Inden for ægteskab – Uden for ægteskab”, 149.

Side 32, linje 19: Dorthe Chakravarty og Hanne Mortensen, *De danske kvinders historie* (Aarhus: Systime 2014), 133.

Side 32, linje 29: Merete Bøge Pedersen, *Prostitutionen og Grundloven, regulering af og debat om prostitution i Danmark i perioden ca. 1860-1906* (Museum Tusulanum, 2007), 74, 287-9.

Side 33, linje 27: Andersen, *Scavenius-Affæren*, 72-73.

Side 34, linje 4: Bøge Pedersen, *Prostitutionen og Grundloven*, 123f; Justitsministeriet. (1877). *Regulativ for Politiets tilsyn med offentlige Fruentimmer i Kjøbenhavn af 9. Marts 1877 m.m.* København.

Side 34, linje 13: Elias Bredsdorff, *Den store nordiske krig om seksualmoralen* (Viborg: Gyldendal 1973), 13.

Side 34, linje 19: Pedersen, "Inden for ægteskab – Uden for ægteskab", 153.

Side 35, linje 3: H. M. Fenger and Vilhelm Beck, *Hvad vil Midnatsmissionen?, To Foredrag ved Midnatsmissionens første Møde i Bethesda for Mænd den 17de December 1886* (København: Kirkelig Forening for den Indre Mission i Danmark 1887), 9.

Side 35, linje 9: Lützen, Karin, *Byen Tæmmes*, 227; Acton, *The Functions and Disorders of the Reproductive Organs*, 123-124.

Side 39, linje 35: Georg Brandes, *Hovedstrømninger i det 19de Aarhundredes Litteratur, Emigrantlitteraturen* (København: Gyldendal 1872).

Side 40, linje 3: Brandes, *Hovedstrømninger i det 19de Aarhundredes Litteratur*.

Side 41, linje 8: John Stuart Mill, *Kvindernes Underkuelse*, oversat af Georg Brandes (København: Den Gyldendalske Boghandel 1869), v.

Side 41, linje 16: Mill, *Kvindernes Underkuelse*, 1-8.

Side 41, linje 27: Georg Brandes, *Levned*, bd.. 1 (København og Kristiania: Gyldendalske Boghandel & Nordisk Forlag 1905), 236.

Side 41, linje 34: Det skal dog bemærkes, at Dansk Kvindesamfund var langt mindre radikale i kravet om lighed mellem kønnene end Mill. Kvindesamfundets formålsparagraffer blev ændret jævnlige igennem årene, men først i 1915 blev der fremsat krav om kvinders fulde ligestilling med mænd. Graden af ligestilling mellem kønnene havde dog i mange år været et stridspunkt internt i foreningen. Se Gyrithe Lemche, *Dansk Kvindesamfunds Historie gennem 40 Aar* (København 1912).

Side 42, linje 3: *Folkets Avis*, 22. januar 1880.

Side 42, linje 6: *Fædrelandet*, 12. januar 1880.

Side 42, linje 9: *Jyllandsposten*, 24. december 1879.

Side 43, linje 2: Henrik Ibsen, *Et Dukkehjem, Skuespil i 3 Akter* (København: Gyldendalske Boghandels Forlag 1879), 171.

Side 44, linje 3: Einar Østvedt, *Et Dukkehjem. Forspillet, skuespillet, etterspillet* (Skien: Oluf Rasmussens Forlag, 1976), 181.

Side 44, linje 16: Bredsdorff, *DensStore nordiske krig om seksualmoralen*, 35.

Side 46, linje 6: "Den sidste Uge," *Svendborg Avis, Sydfyns Tidende*, 19. december 1887.

Side 46, linje 14: Bredsdorff, *Den store nordiske krig om seksualmoralen*, 64.

Side 47, linje 2: Bredsdorff, *Den store nordiske krig om seksualmoralen*, 44.

Side 47, linje 36: Bjørnstjerne Bjørnson, *En Hanske* (Gyldendal (F. Hegel & Søn), 1883), 23.

Side 48, linje 16: Bjørnson, *En Hanske*, 98.

Side 50, linje 19: George Drysdale, *Grundtræk af Samfundsvidenskaben eller fysisk, kjønslig og naturlig Religion: En Fremstilling af den sande Aarsag til og af det eneste Helbredelsesmiddel for Samfundets tre Hovedonder: Fattigdom, Prostitution og Cølibat* (i Commission hos Th. E. Thomsen 1879), 87.

Side 50, linje 30: Drysdale, *Grundtræk af Samfundsvidenskaben*, 93.

Side 51, linje 5: Drysdale, *Grundtræk af Samfundsvidenskaben*, 360.

Side 51, linje 12: Drysdale, *Grundtræk af Samfundsvidenskaben*, 95 ff.

Side 51, linje 21: Bredsdorff, *Den Store Nordiske Krig Om Seksualmoralen*, 19.

Side 52, linje 9: A. C. Meyer, "Revolutionære Mænd Og Sædelige Kvinder," *Social-Demokraten*, 16. april 1887.

Side 52, linje 16: A. C. Meyer, "Køns-moral," *Social-Demokraten*, 28. april 1887.

Side 52, linje 22. Meyer, "Køns-moral".

Side 53, linje 15: August Strindberg, *Giftas. Tolf äktenskapshistorier* (Stockholm: Albert Bonniers Förlag 1884).

Side 53, linje 19: Bredsdorff, *Den store nordiske krig om seksualmoralen*, 86.

Side 53, linje 32: Hans Jæger, *Fra Kristiania-Bohêmen* (Kristiania 1885).

Sie 53, linje 35: Bredsdorff, *Den store nordiske krig om seksualmoralen*, 125.

Side 54, linje 5: "Literaturen og Sædeligheden i Norge," *Social-Demokraten*, 24. december 1886.

Side 54, linje 17: Sveinung Time, "Arne Garborg," *Norsk biografisk leksikon*, 29. september 2014, http://nbl.snl.no/Arne_Garborg (senest tilgået 18. september 2018).

Side 56, linje 2: Jørgen Knudsen, *G.B. En Georg Brandes-biografi* (S.l.: Gyldendal 2008), 11.

Side 56, linje 22: Brandes, *Hovedstrømninger i det 19de Aarhundredes Litteratur, Emigrantlitteraturen*, 8.

Side 57, linje 2: Georg Brandes, "Arne Garborg," *Tilskueren* 2 (1885): 22.

Side 57, linje 12: Bredsdorff, *Den store nordiske krig om seksualmoralen*, 406-407.

Side 58, linje 4: Knudsen, *G.B.*, 44 ff., 280.

Side 58, linje 17: Carl Rosenberg, "Den frie Tanke' og det danske Aandsliv i det 19de Hundrebaar," *Hejmdal*, 11. marts 1882; Bredsdorff, *Den store nordiske krig om seksualmoralen*, 405.

Side 58, linje 30: Bredsdorff, *Den store nordiske krig om seksualmoralen*, 405 ff.

Side 59, linje 4: Brandes, "Arne Garborg," 23.

Side 62, linje 5: Elisabeth Grundtvig, "Nutidens sædelige Lighedskrav," *Kvinden og Samfundet*, nr. 4 (1887): 87.

Side 62, linje 10: Grundtvig, "Nutidens sædelige Lighedskrav," 88.

Side 62, linje 17: Grundtvig, "Nutidens sædelige Lighedskrav." 91.

Side 63, linje 16: Johanne Maria Jensen, *Da kvindesagen dukkede op* (København: Dansk Kvindesamfund 1987), 163-165.

Side 63, linje 21: Jensen, *Da kvindesagen dukkede op*, 167.

Side 63, linje 35: Jensen, *Da kvindesagen dukkede op*, 162.

Side 65, linje 7: Lucifer, "Engle," *Politiken*, 6. juli 1887.

Side 65, linje 33: G.B., "Det Ottende Bud," *Politiken*, 7. juli 1887.

Side 66, linje 2: G.B., "En sidste Udluftning," *Politiken*, 8. juli 1887.

Side 66, linje 22: Bjørnstjerne Bjørnson, "Nutidens sædelige Lighedskrav," *Morgenbladet*, 4. august 1887.

Side 66, linje 33: Lucifer, "Attentat paa Anonymitetsbrud," *Politiken*, 23. august, 1887.

Side 67, linje 23: "Frk. Grundtvig ktr. Politiken," *Politiken*, 4. oktober 1887.

Side 68, linje 7: Henrik Strandvold, "Til Bjørnstjerne Bjørnson," *Randers Dagblad Og Folketidende*, 22. november 1887; Henrik Strandvold, "Til Bjørnstjerne Bjørnson," *Skive Folkeblad*, 22. november 1887; Henrik Strandvold, "Til Bjørnstjerne Bjørnson," *Viborg Amtstidende*, 22. november 1887; Henrik Strandvold, "Til Bjørnstjerne Bjørnson," *Silkeborg Avis Eller Midt-Jyllands Folketidende*, 30. november 1887.

Side 71, linje 6: "Affæren Scavenius", *Politiken*, 12. februar 1887; Ingeman-Petersen, *En Redegjørelse*.

Side 71, linje 17: Thomas Rørdam, *Folkekirken og dens Stilling i Øjeblikket, en Lejlighedsbetragtning* (Kbh. 1887), 10 ff.

Side 71, linje 21: Andersen, *Scavenius-Affæren*, 61–63.

Side 71, linje 29: Orion, *Affæren Ingeman-Petersen*, 3.

Side 72, linje 12: M., “Affæren Scavenius,” *Politiken*, 28. februar 1887.

Side 73, linje 5: Andersen, *Scavenius-Affæren*, 73–74.

Side 74, linje 4: Andersen, *Scavenius-Affæren*, 75–76.

Side 74, linje 23: Andersen, *Scavenius-Affæren*, 78–79.

Side 75, linje 1: Kaare R. Skou, *Dramatiske døgn i folkestyret* (Lindhardt og Ringhof, 2001), 119; Andersen, *Scavenius-Affæren*, note 162; Rigsarkivet. Scavenius, Jacob Frederik, & Louise Sophie Scavenius, født Castonier. *Breve Til Jacob Scavenius, Ordnet Efter Afsenderemne*.

Side 75, linje 14: Peter Garde, *Redaktører og andre stridsmænd. Ti historiske retssager* (København: Thomson Reuters Professional A/S 2009), 212.

Side 75, linje 23: Andersen, *Scavenius-Affæren*, 85 ff.

Side 76, linje 12: Andersen, 93 ff. “Scavenius og Warberg,” *Aftenbladet*, 29. november 1890.

Side 76, linje 16: “De falske Vidner,” *Social-Demokraten*, 9. december 1890.

Side 76, linje 30: Andersen, *Scavenius-Affæren*, 101–102.

Side 77, linje 6: Rambusch, *Jakob Scavenius*, 189; Skou, *Dramatiske døgn i folkestyret*, 114–125; Andersen, *Scavenius-Affæren*; Garde, *Redaktører Og Andre Stridsmænd. Ti Historiske Retssager*, 226–227.

Side 78, linje 23: Bredsdorff, *Den store nordiske krig om seksualmoralen*, 233; Troels Fink, *Estruptidens politiske historie 1875-1894* (Viborg: Odense Universitetsforlag 1986), 212; Rambusch, *Jakob Scavenius*, 189.

Side 79, linje 2: Andersen, *Scavenius-Affæren*, 144.

Side 79, linje 18: Andersen, *Scavenius-Affæren*, 117 ff.

Side 80, linje 36: Bredsdorff, *Den store nordiske krig om seksualmoralen*, 233.

Side 82, linje 7: Bordelvirksomhed var dog blevet ulovligt allerede i 1901.

Side 84, linje 6: Hans Hertel, “Nødigt, men dog gerne – da Danmark blev moderne,” i *Det stadig moderne gennembrud: Georg Brandes og hans tid, set fra det 21. århundrede*, red. Hans Hertel (Viborg: Gyldendal, 2004), 19–48.

Side 84, linje 32: Johannes Clausen, “I Anledning af Bjørnstjerne Bjørnsons Foredrag,” *Dagbladet*, 9. december 1887.

Side 86, linje 24: Georg Brandes, *Levned*, bd. 3 (København og Kristiania: Gyldendalske Boghandel & Nordisk Forlag, 1908), 122.

Side 87, linje 17: Hertel, “Det stadig moderne gennembrud,” 10–11.

Side 88, linje 5: Hertel, “Nødigt, men dog gerne,” 43.

Side 88, linje 26: Cecilie Bønnelycke, “Storbyens allerlaveste Kryb,” *Historiske meddelelser om København* 2016 (2016): 156–85; Wilhelm von Rosen, *Månens kulør, studier i dansk bøssehistorie 1628-1912, bind 2* (Rhodos, 1993); Niels Nyegaard, “Ud over videnskabens grænser —Om de københavnske dagblades fremstillinger af den homoseksuelle mand omkring år 1900,” *Gränsløs. Tidskrift för studier av Öresundsregionens historia, kultur och samhällsliv*, no. 6 (2016): 93–105.

Side 89, linje 20: “Liderbasse,” *Politiken*, 6. oktober 2005, <http://politiken.dk/debat/ledere/art5446960/Liderbasse>; Poul Pilgaard Johnsen, *Det fordømte menneske, Jørgen Leth og den nye Sædelighedsfejde* (København: People’s Press, 2005).

Side 90, linje 4: Jørgen Leth, *Det uperfekte menneske, scener fra mit liv* (København: Gyldendal 2005).

Side 91, linje 27: Johnsen, *Det fordømte menneske, Jørgen Leth og den nye sædelighedsfejde*.

Side 92, linje 31: Birthe Rønn Hornbeck, *Tale er guld* (Gyldendal 2006), 29–30.

Side 92, linje 35: Else Marie Nygaard, “Præstationsamfundet er kommet med i seng: Der er gået perfektionisme i seksualiteten,” *Kristeligt Dagblad*, 28. july 2017, <https://www.kristeligt-dagblad.dk/liv-sjael/der-er-gaaet-perfektionisme-i-seksualiteten>.

Side 94, linje 33: Andreas Marckmann Andreassen, “DR suspenderer to ledende medarbejdere,” *journalisten.dk*, 24. november 2017, <http://journalisten.dk/dr-suspenderer-ledende-medarbejdere>; Lea Wind-Friis og Camilla Stockmann, “Ni tidligere ansatte beskriver seksuelle ydmygelser på filmselskabet Zentropa,” *Politiken*, 10. november 2017, <https://politiken.dk/kultur/art6202178/Ni-tidligere-ansatte-beskriver-seksuelle-ydmygelser-p%C3%A5-filmselskabet-Zentropa>.

Side 96, linje 34: Lea Wind-Friis og Simon Roliggaard, “#MeToo-bevægelsen har forandret Danmark for altid,” *Politiken*, 8. marts 2018, <https://politiken.dk/kultur/art6370589/MeToo-bev%C3%A6gelsen-har-forandret-Danmark-for-altid>.

Side 97, linje 10: Aske Munck, “PasMoi,” *Weekendavisen*, 12. januar 2018.

Side 97, linje 12: Leny Malacinski, “Hævn,” *Weekendavisen*, 9. marts 2018; “MeToo (#MeToo),” *Faktalink*, januar 2018, <https://faktalink.dk/metoo-metoo> (senest tilgået 18. september 2018); Marianne Stidsen, “#MeToo-bevægelsen er ude af kontrol i sin selvretfærdighed og er blevet en usund folkeдомstol,” *Politiken*, 5. marts 2018, <https://politiken.dk/debat/kroniken/art6367646/MeToo-bev%C3%A6gelsen-er-ude-af-kontrol-i-sin-selvretf%C3%A6rdighed-og-er-blevet-en-usund-folkeдомstol>.

Siderne 97-99. Malthe Sommerand, "Har 'hyklerisk' skuespillerinde taget #metoo-bevægelsens uskyld?," *dr.dk*, 21. august 2018, <https://www.dr.dk/nyheder/udland/har-hyklerisk-skuespillerinde-taget-metoo-bevaegelsens-uskyld>. Kort før sagen om Asia Argentos forhold til en yngre skuespilkollega blev en anden kvinde beskyldt for seksuelle krænkelser, da den amerikanske professor i sprog og litteratur, Avital Ronell (1952-) blev anklaget for at have sexkrænket en yngre, mandlig studerende. Se fx Josephine Livingstone, "Asia Argento, Avital Ronell, and the integrity of #MeToo," *The New Republic*, 21. august 2018, <https://newrepublic.com/article/150791/asia-argento-avital-ronell-integrity-metoo>; Zoe Greenberg, "What happens to #MeToo when a feminist is the accused?" *The New York Times*, 16. august 2018, <https://www.nytimes.com/2018/08/13/nyregion/sexual-harassment-nyu-female-professor.html>.